

Opmerkingen 'Voorgenomen beleid regie op (clustering) wind'

Dd. 10 september 2023

1. Algemeen

In de brief staat niets over de huidige planMER procedure van de overheid, die zal leiden tot nieuwe rijksregels (onder andere afstandsnormen) met grote invloed op het windbeleid van de regio's.

Vragencluster 1: Waarom laat u niet blijken dat de uitkomsten van deze planMER procedure van grote invloed zullen zijn op het toekomstige windbeleid en op de wijze waarop initiatieven gestalte kunnen gaan krijgen? Wanneer in welk proces past u deze nieuwe rijksregels in?

2. 'We respecteren het RES-proces' (p.2)

In de eerste plaats is vastgestelde RES 1.0 waarnaar verwezen wordt een bestuurlijke afspraak en niet juridisch afdwingbaar. De grond voor het RES-proces vindt zijn oorsprong in de nut en noodzaak zoals dat twee jaar geleden werd gevoeld. Inmiddels is duidelijk dat de doelstellingen van de energietransitie landelijk al worden gehaald met de bestaande initiatieven dan wel dat of er ook andere alternatieven zijn.

Zie hiervoor 'Het kan met gemak wind op zee en zon op dak' van de NLVOW en Windalarm van 28 augustus 2022 (zie bijlage 1) en 'Oproep namens medici en (potentiële) omwonenden van windturbines' (zie Bijlage 2). Het is een politieke keuze om door te gaan op de ingeslagen RES-weg en door te gaan met de daarin genoemde cijfers.

Vraag 2. Verrijk en actualiseer het RES-proces met de laatste cijfers en neem alternatieven mee. Kijk dan opnieuw of en hoeveel windturbines nodig zijn.

3. 'Regie vraagt om een andere samenwerking met gemeenten' (p2.)

'Concentratie van windturbines in clusters en daarbuiten volgens de ruimtelijke inpassingsprincipe vraagt een duidelijke rolneming en inhoudelijke sturing van de provincie naar zowel gemeenten als initiatiefnemers/ ontwikkelaars alsook m.b.t. participatie van bewoners.'

Vraag 3. Dus provincie ziet voor zichzelf een rol weggelegd in de sturing van de participatie van bewoners? Hoe ziet deze eruit?

4. 'We toetsen initiatieven aan gemeentelijk zoekgebieden' (p3)

De hele idee om gemeenten zoekgebieden aan te laten wijzen is achterhaald. Het is nu in eerste instantie een technocratische exercitie. Aan de hand van aannames wordt gebieden bepaald die eventueel geschikt kunnen zijn voor windturbines. Deze aannames zijn fictief omdat landelijke normen op het gebied van windturbines ontbreken. De gebieden die geselecteerd worden als concept-zoekgebieden zijn daarom ook fictief. Op basis van de fictieve gebieden worden een participatieproces opgestart met bewoners. Ook dit is een fictief proces om dat de bewoners geen keuze meer hebben of ze überhaupt de turbines willen. Ze kunnen alleen nog praten over alternatieve locaties en compensatie. De menselijke maat (zie Toeslagenaffaire) wordt daarbij volstrekt uit het oog verloren. Omdat de 'of-vraag' niet meer gesteld mag worden (alleen de 'hoe-vraag') leidt het participatieproces tot enorm

veel frustratie bij bewoners. Burgers voelen zich niet gehoord. Draagvlak voor de energietransitie valt weg.

Bovendien: betekent het feit dat de provincie kiest voor clusters niet per definitie dat de provincie regie moet overnemen van de gemeenten. Dat wordt ook geschreven in de bijlage bij de brief: *'Gezien het feit dat het gaat om grensoverschrijdende clusters zien we hier een belangrijke rol voor de provincie weggelegd.'*

Vraag 4. Vertel het echte verhaal. Voer 2. uit (zie hierboven), pas de landelijke normen toe, bepaal locaties en informeer de omwonenden. Dan is duidelijk dat er alleen nog maar over de voorwaarden kan worden gepraat.

5. 'Clustering vraagt om nadere definiëring en aanscherping ruimtelijk beleid' (p3)

De gehanteerde clusteringlogica heeft zoveel uitzonderingen en escapes dat het niet werkbaar is en ook geen vertrouwen geeft. Het lijkt erop dat GS toch vooral geen initiatieven verloren wil laten gaan en zoveel mogelijk initiatieven wil ondersteunen. De feitelijke woordkeuze in de brief aan PS verradt ook deze agenda.

Bijvoorbeeld:

- ***'zoveel mogelijk in grootschalige clusters'*** (Auteur: Er zijn dus uitzonderingen mogelijk)
- ***'we zijn niet langer verplicht mee te werken aan losse turbines'*** (Auteur: Het kan dus wel maar we zijn het niet verplicht)
- ***'in principe niet mee te werken aan initiatieven in trede 4 en 5, tenzij onderdeel van cluster van 4 (of meer)'***. (Auteur: In principe niet maar kan dus wel)
- ***'voor lopende initiatieven heeft dit geen gevolgen'*** (Auteur: dus voor al ingediende initiatieven heeft de clustering geen gevolgen??)

De doelstelling die GS beoogt: *'creëren van meer duidelijkheid over de plekken waar windturbines kunnen komen en bijdragen aan rust in de maatschappij'* wordt op deze wijze niet bereikt. Integendeel: het wantrouwen in de werkelijke bedoelingen van de provincie neemt toe.

Ook de zin in de bijlage bij de brief: *'Hier (auteur: bij de clusters) zijn initiatieven van minder dan 4 turbines mogelijk'* zet alle sluisen open tot opportunistisch opnemen van windturbines en zet het hele clusteridee 'op losse schroeven'.

Verder in de bijlage bij de brief: *'Een zelfde redeneerlijn (auteur: namelijk losse windturbines die bij elkaar) kan worden gevolgd bij turbines aan de Duitse grens, mits er ruimtelijk sprake is van een cluster.'* Dit verklaart het hele grensgebied 'vogelvrij': als er een paar turbines over de grens staan kan een initiatief aan de grens van een of twee turbines tot een cluster volgens de definitie van de provincie leiden. Weer: de provincie probeert de voorwaarden zo 'op te rekken' dat geen initiatief verloren gaat.

Een ander voorbeeld in de bijlage van dit opportunisme is: *'Indien zich initiatieven van minder dan 4 turbines melden, kan de provincie vanuit de gevraagde aanjagende en ontwikkelende rol kijken of het initiatief uitgebreid of doorontwikkeld kan worden tot 4 turbines of meer.'*

Vragencluster 5. De definitie van cluster in de bijlage van de brief aan PS is ontoereikend. Scherp de teksten rondom clustering aan zodat wel de gewenste duidelijkheid wordt gecreëerd. Wat verstaat u onder clusters? Wanneer is er ruimtelijk sprake van een cluster? Maak clusters samen met Duitsland onmogelijk. Welke maximale afstand tussen de windturbines is de norm om nog van een cluster te kunnen spreken? Welk maximaal aaneengesloten gebiedsbeslag in km² is de norm om nog van een cluster te mogen spreken?

6. Lokaal eigendom is ruimtelijk niet afdwingbaar (p.4)

Zoals ook in de tekst aangegeven is er nog veel onduidelijk over wat onder 'Lokaal eigendom' wordt verstaan. Daarom hebben we eerder ook onderstaande vragen gesteld (Bijlage 3 - Brief aan GS van 16 augustus). Het aanvullend beleid in bijlage 1 wordt niet ingegaan op wat onder lokaal eigendom wordt verstaan, maar vooral hoe het toch maar procedureel zo is vorm te geven, dat het geen belemmering is om windturbines neer te zetten.

Gesteld wordt dat lokaal eigendom niet meegenomen mag worden in de ruimtelijke procedure. Wellicht niet in de ruimtelijke procedure (graag aanleveren bewijs hiervoor) maar kan natuurlijk wel juridisch op een andere manier worden geregeld. Later staat overigens dat lokaal eigendom '*Via het ruimtelijk spoor onvoldoende tot niet afdwingbaar is.*' Er zijn dus kennelijk dus wel degelijk mogelijkheden...

Er opereren nu (energie)coöperaties die weliswaar in naamgeving veronderstellen de 'lokalen' te vertegenwoordigen (bijvoorbeeld Energie coöperatie Haaksbergen) maar zich volstrekt niet storen aan uitgangspunten van lokaal eigendom. Landelijk is ook bekend dat bij al bestaande windparken allerlei investeerders deelnemen in energiecoöperaties die totaal geen binding hebben met de plaats waar de windturbines zijn opengesteld. Maar dit wordt zogenaamd wel meegerekend als 'lokaal eigendom'.

Wat betreft 'lokaal' is er een verschil in omwonenden en inwoners. Ook hier weer: wat wordt er verstaan onder 'lokaal'. Bijvoorbeeld: bij de gemeente Haaksbergen is zijn er plannen in het dorp Buurse. Dit zijn omwonenden. Het dorp Haaksbergen ligt kilometers verder, dat zijn inwoners. Bovendien: Buurse ligt dicht bij Enschede dan bij het dorp Haaksbergen. Inwoners aan de rand van Enschede hebben meer als van windturbines als inwoners van Haaksbergen.

Kennelijk mag naast clustering ook het lokaal eigendom nooit een belemmering zijn om windturbines niet in de plannen op te nemen. Daar waar er nog geen lokaal eigendom is gerealiseerd stapt de provincie in op dat even tijdelijk op zich te nemen en dan, wanneer de tijd daar rijp voor is, over te dragen aan lokale initiatieven.

Vragencluster 6. Waarom mag op basis van welke regelgeving lokaal eigendom niet meegenomen worden in de ruimtelijke procedure? Hoe kan lokaal eigendom wel juridisch afdwingbaar worden gemaakt? Welke regelgeving is daarvoor nodig? Hoe operationaliseert u lokaal eigendom? Betekent dat dit dat minimaal 50% van de aandelen van de BV die de windturbines exploiteert in handen moeten zijn van omwonenden of inwoners? Hoe kijkt u aan tegen de situatie waarbij lokaal een energiecoöperatie wordt opgericht waarin door anderen, ook niet-inwoners, kan worden geparticipeerd? Is er dan nog wel sprake van lokaal eigendom? Welke vorm moet de

participatie van inwoners hebben? Is het deelnemen via het verstrekken van leningen (obligaties) voldoende? Is 50% eigendom niet minimaal 50% van het eigen vermogen van de exploitatie bv in plaats van het verstrekken van vreemd vermogen waarop rendement wordt beloofd?

Bijlagen:

Bijlage 1 - 'Het kan met gemak wind op zee en zon op dak' - NLVOW en Windalarm van 28 augustus 2022

Bijlage 2 - 'Oproep namens medici en (potentiële) omwonenden van windturbines' - De Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines (NLVOW), (de medici van) Windwiki, Stichting Windalarm van 9 september 2023

Bijlage 3 - Brief van Twents Collectief Tegenwind aan GS van 16 augustus 2023